

En judisk man har stannat upp framför en judisk gravplats i Hebron.

FOTO: SEBASTIAN SCHEINER

INSIKT

Judarnas historiska resa

Recension av Per-Martin Meyersons ”Judiskt liv i Europa 1786–1933. Integrationsprocess med förhinder” (Dialogos).

www.dagen.se

Kristoffer Sjöblom

Publicerad: 2013-02-05

Uppdaterat: 2013-02-05

Omkring sekelskiftet 1800 i Frankfurt bodde judarna i getton. De låstes in bakom höga murar med välbevakade portar och kunde inte lämna området på natten eller under söndagar och kristna högtider. Ville de gifta sig så behövde de först inhämta myndighetstillstånd – och önskade de studera var de tvungna att resa till Holland. Utanför getton var reglerna brutalt stränga; offentliga parker var stängda för judarna och mötte de en främmande människa på trottoaren förväntades de gå ur vägen, ta av sig hatten och buga.

Frankfurt var inget skräckexempel. Från 1700-talets slut fram till Adolf Hitlers makttillträde 1933 möttes judar av misstro och förakt i många europeiska länder. Deras möjligheter begränsades, men ändå stod de för banbrytande upptäckter och avgörande insatser. Till exempel höll de igång handeln och bidrog starkt till Europas modernisering och ekonomiska tillväxt under en tidsperiod då de kristna européerna förknippade blomstrande affärer med Mammon.

I Per-Martin Meyersons bok ”Judiskt liv i Europa 1786–1933” får vi läsa om judarnas situation i land efter land. Värst var det i östra Europa och bäst i Västeuropa. Men även här var judarna trängda och utsatta för hat. Antisemitismen går som en röd tråd genom historien tills den i nazismens Tyskland fullständigt exploderar och leder till Förintelsen.

Meyerson har specialiserat sig på judarnas historia och tidigare bland annat skrivit böckerna ”På jakt efter den judiska anden” (2002) och ”Staten Israel – drömmar och verklighet” (2005). Det märks att han har passion för ämnet. Dessutom är det en gedigen bok som han nu satt samman. På drygt 400 sidor får vi läsa om hur judarna behandlats av sina värdfolk och hur integrationen allt som oftast misslyckats. Judarna blir nästan aldrig integrerade utan lever i värdlandet men kvar i sin egen kultur. Varför? Författaren pekar på hur judarna aktivt behållit delar av sin kultur men att den bristande integrationen framför allt beror på värdfolken, som aktivt jobbat för segregation och diskriminering.

Judar behandlas ofta som ett kollektiv. Vi talar om judarnas historia, judisk kultur och hat mot judarna. Gruppen ”judarna” får också ofta ta smällen när Israels politik kritiserar. Meyerson vänder sig emot detta och jag håller helt och hållet med. Generaliseringar passar bra i historiska studier men annars skymmer de ofta sikten för individuella skillnader. Men tyvärr generaliserar Meyerson själv alldeles för mycket när han med eftertryck kritiserar de kristna för att ha banat väg för antisemitismen. Han klandrar Paulus och skriver om ”Matteusevangeliets utfall i antisemitisk anda mot de judiska skriftlärdar”.

Kritiken mot kristendomen tas sedan upp gång på gång och till slut blir det en aning onyanserat. Visst bär många kristna företrädare, inte minst flera påvar, ett stort ansvar för att ha uttryckt och spridit antisemitism, men förklaringen är inte gärna så enkel som att kristendomen är huvudorsaken till antisemitismen, vilket Meyerson tycks mena. Historien är mer komplex än så, även om antisemitismen utvecklades i ett Europa där kristendomen var den ledande religionen.

Bortsett från denna plump i protokollet har Meyerson skrivit en gedigen bok som kan rekommenderas till dig som är intresserad av ämnet. Författaren för många intressanta resonemang – som det tyvärr inte finns plats att ta upp här – och skildrar också på ett balanserat sätt sionismens uppkomst och bakgrunden till staten Israels tillkomst.